

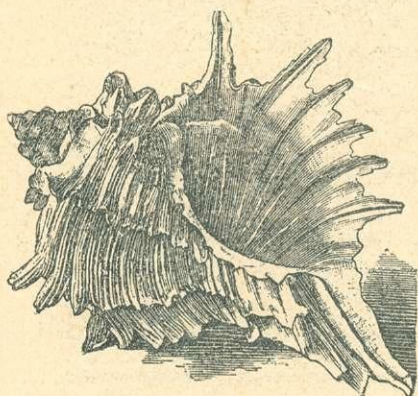
ésupán csak a halászat, mint mindenfelé űzött mesterség, de az azzal kapcsolatban kifejlődött iparszerű foglalkozások, meg a tengeri produktumokkal való kereskedés is tagadhatatlanul mélyreható támogatást nyer ezek révén.

A magyar tenger halbősége köztudomású. Velencei, chioggiai halászok járnak be a mi tengerünket és emelik ki belőle mindazt, amit bősége terem. Felváltva Fiuméba, Triesztbe, vagy más városok piacára viszik a zsákmányt — és mi olaszországi halászoktól váltjuk vissza a mi saját halainkat. De ez még hagyján.

A Trieszt mellett levő szardínia- és szardella-gyárakból vesszük meg, tehát az osztráktól vásároljuk vissza az olaszok által a mi tengerünkben milliónyi millió számra kihalászott apró halakat! És miért? Mert a mi partvidékünk népe — amely azonban már nem tud megélni és kezd kivándorolni — nem ismeri úgy a halak járását, szokásait, ívását, gyülekezését, mint az olasz s ezért nem halászik; de

nincs hálója, horogja sem és nagyon szegény. Nem tudna versenyezni és csak kicsiben, saját szükségletére gondolva foglalkozik a halászáttal.

Nem lehetnének-e Fiumében, vagy más alkalmas helyen szintén konzerv-gyáraink? és nem halászhata-e a mi népünk is nagyban és rendszeresen?

nem fejlődhetnék-e ki Fiume felől hasonló élénk kereskedés tengeri halakkal, rákokkal s egyébvel, mint Trieszt piacától kiindulva?

Az ehhez való kezdő lépés, azután pedig e gyakorlati foglalkozásoknak irányítása és fokozása, ezzel összetüggő biológiai megfigyeléseknek megejtése: ez volna a fiumei zoológiai állomásnak első és főfeladata. Ez magában is adna neki létjogosultságot és szakavatott vezetés alatt bizonyára nagy eredményekre számíthatna. — A mint az osztrák egyetem Triesztből, úgy a magyarországiak Fiuméből kaphatnának előadásaikhoz, különböző kísérleteikhez és tudományos gyakorlati feladatokhoz megfelelő tengeri állatokat. — A budapesti egyetem és műegyetem tanszékei, a kolozsvári állattani intézet és bizonyára a zágrábi egyetem, de más tanintézeteink is bő oktatási anyagot szerezhetnének ily módon. És a mi tanárjelöltjeink, a kiknek a gyakorlati kiképzése úgy is oly nagyon hiányos, a tengeri fauna ha nem is tanulmányozásához, de legalább nagy vonásokban való látásához és legközelebbi alakjainak ismeretéhez juthatnának. Nagy dolog az kérem, mikor például a fiatal tanárnak a polip szívószemölcsös karjairól kell oktatnia, vagy a tengeri csillag állabacskáiról — és nem látta sem a polipot, a mint odaszívja magát valamihez, sem pedig a tengeri csillagot, a mint kúszik; szóval nem látta ezeket elevenen! — Tudós tanárainak vezetésével 1–2 hét alatt is sokat-sokat tanulna fiatalágunk ily tengerparti állomás látogatása alkalmával.

A magyar tudományos intézeteket, az egyetemeket szolgálni, ez lehetne tehát a tengerparti állomásunk második feladata.

S ezzel talán még ki sem volna merítve ez a tudományos feladat. A mint azelőtt Nápolyba töre-

DÉRVIRÁG.

Vörösfényes éden beborult egének
lehullt szívárványa.
Letarolt világnak száraz avarokon
porladó viránya
Penész illatával, zűlő pókhálókkkal
vayon immár tele,
Álmok délibábját hideg zuzmarával
szórta a tél tele.
Sírhanatok borulnak búverte tájakra —
gyász van mindenfelé,
Hideg göröngvőkön — fájdalom földjéből
virág nem int elé.
Torró könnyük helyén fekete éjjeiken
fehér árnyak lengnek,
Maglebbenő szárnyán a mulandóságnak
hosszú útra kelnek.
Szomorú fejfáknak lengő fátvoláról
Vigasz nem száll szerte:
Jéggé fagyolt könnyük fehér dérvirága
szirmát leejtette . . .
Rideg jövendőnek fájdalomtengerén
a remény nem éled —
A fekete éjnek hullócsillagai
soha meg nem térnek!

Lakatos Károly.

Hulló levelek.

Irta: Glück István.

— „A Természet” eredeti tárczája. —

énytelen, szürke az ég; alul szintelen kopárság terjeng mindenfelé. Homályos, tépett felhőóriások terpeszkednek szét a magas végtelenségben, megállnának, fogva tartja őket zsarnokuk, a szél. Azok az ő szárnyai, melyeken át akarja repülni a világot, hogy megöljön minden virágot, fűszálat, mely még vidámabb hangulatot tudna kel-

teni a tájakon. Nincs most már pompázásra való idő!

S a galy a fán félrehajlik a szél útjából, felsír, felzokog. Mi a szélnek e jajszó! Megrázza, körülfutja, hadd hulljon le róla az utolsó szál levél is, ne legyen rajta az sem. S a levél, melyet megaszalt a nap melege, összevert a kemény szemű eső, lepördül a galyról s hull-hull le a földre a többi közé, az édes testvérek mellé. Még nem halt meg egészen. Még piros, még sárga, még rajta a szívárványszínek tarkasága, a halál, az enyészet szellemének csókja — de már szárad itt is — ott is a széleken. A mint hull lefelé, sóhaj sóhajt követ, mintha mondaná: hát én is, én is ide jutottam!

A tölgy, a gyertyánfa levele is megsárgult, megbarnult, a legtöbb ki is száradt s most úgy zörög, úgy zizeg, hogy fáj hallgatni is, mikor belemarkol a szél. Ki a nagy természet zokogását akarja hallani, tölgyerdőbe menjen; ki a lemondás gondolatát akarja szívébe kergetni, csak oda menjen, mikor azok a

kedtek tudósaink, úgy most azután Fiumében találhatnának alkalmat ahhoz, hogy tüzetes és beható tudományos kutatásokat végezzenek, tengerünk életét tanulmányozván. Úgyis ismeretlen még a Quarnero élete, nem kutatta senki sem.

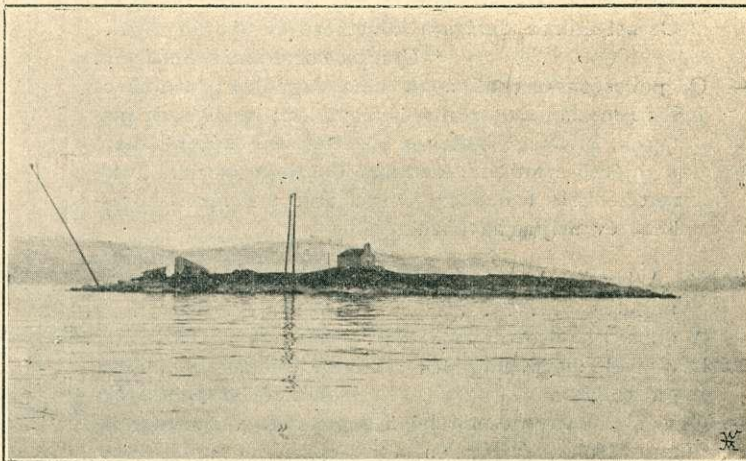
Mindezenfelül talán még arra is vállalkozhatna ez az állomás — és ez létezésének egyik alapját képezhetné, mert direkt jövedelemmel járna, — hogy egy látványos nagy akvárium gyűjtőhelyévé váljék.

Minden nagyobb városban vannak már tengeri akváriumok. És Budapest bizottságai, kik a város idegenforgalmának tanulmányozásával és fokozásával vannak megbízva, mindig hirdetik székesfővárosunk nagy világvárosi voltát. Igaz, hogy a nevezetes és nagyszabású látványosságok híján vagyunk még s hogy épen egy nagy tengeri akvárium ily látványosságok között majdnem első helyet érdemelne. De ha még nincs, hát lehet majd és bizonyára meg is lesz; mert érezzük a szükségességét. Sőt lehet, hogy egy tengerparti gyűjtő-állomás ennek keletkezését szintén elősegítené. — Tudjuk, hogy a Quarneroból fogott állatokat használnak Berlinben is. Nem az északi és keleti tenger szegényesebb faunáját, hanem a mi tengerünk fajait viszik Trieszten át Berlinbe, hogy ott a tengeri akváriumokban mutogassák. Mennyivel könnyebb volna ezeket direkt összekötetés útján Budapestre szállítani! A horvát és dalmát tengerpart mentén gyűjtik azokat az érdekes alakokat, a melyeket azután először a rovignoi medenczékben a fogásához szoktatnak, hogy onnét Triesztbe és azután Bécsbe, Berlinbe, Frankfurtba küldjék. — Mindenesetre szép, érdemes és elég hasznos működésre vállalkozhatnék az új zoológiai állomás e tekintetben, ha erre is kiterjesztené figyelmét.

Most, midőn ennek megalapításáról van szó, nem mulaszthattuk el, hogy mindezekre figyelmeztessünk.

Azonban fölötte fontos még ezenfelül az állomás helyének a kellő megválasztása is. Fiume városának közvetlen környéke nem alkalmas egy ilyen állomás létesítéséhez, mert nem adja meg a fennállás és sikeres működés első feltételét sem: t. i. nincs jó tengeri vize. Buccari városa évekkel azelőtt, a mikor a budapesti zoológusok ilyen irányú mozgalmat akartak megindítani, felajánlott telket és építő anyagokat is ingyen, csak azért, hogy az ő területén állíttassék fel a zoológiai állomás. Megfelelőbb volna azonban Cirkvenicza, Porto-Ré, vagy Martinschizza. Ezek oly közel vannak Fiuméhoz, hogy ez a kis távolság számba sem jöjjön.

R.

Sveta Marina szigete Novi átellenében. Tonhalászok figyelő állomása.

bűgő, lassú, hideg szelek járnak át meg át a tájat, melyek érintésétől nem szabadulhat meg a galy, nem menekülhet meg a bokor, nem térhet ki a levél. Hallani fog sirást, zokogást, halani fog sóhajt, kesergést, minőt nem hallott még soha! Látni fogja megtestestítve a mulandóság szomorú, leverő gondolatát, mint másutt seholl!

A halál, az enyészet szelleme uralkodik mindentelé. Érezzük szárnya lebbenését, halljuk rémes gúnykaczagását, hogy megborzong tőle minden porczikánk. Halál, halál s mindenütt csak halál! Az élet fut, rohan, már nincs itt, pedig viruló országa volt e táj. Elűzte a halál. Most az ő ideje jött meg. Hadd legyen temető, szomorú temető a világ!

A nap úgy elbujdosik, képét sem mutatja napokig. Talán maga sem akarja látni a pusztulást, az enyészet szellemének ádáz munkáját. Nincs most más úr, csak a halál s azért meg kell hálnia minden fűszálnak, minden levélnek, minden virágnak.

A magasra nőtt, lengő fűszál lekonyult, le-le az avarra, ráhullt a levelek ezre, eltemette, betakarta. Feje fölött hallja olykor-olykor átsivítani az őszi szél, a mint boronálja a leveleket. Néha letépi, leszaggatja a takaróit, felviszi a magasba, megpörgeti, megtánczoltatja őket, azután magukra hagyja s onnan kaczag le rá a magasból. S a levelek hullnak-hullnak alá megint, mint régen, mikor letépte őket édes anyjuk kebeléről.

Sudárbugás, galyroppanás, levélzizegés tölti be az egész erdőt. Nincs madárdal, nincs méhdongás, nincsen bogárzümmögés. Most csak temetésre való hangok, sirás, zokogás, sóhajtás hallható. Most a halál ideje jött meg, most a halál országa lett a tájék.

Szól a temetési ének, hangzik folyton, szünetlenül, mert

folyton temet a halál csatlósa, az őszi hideg szél. Károgva repül a gyászmadár, a varjú, a holló, mintha vissza akarná sirni ő is a múltat, azt a szép múltat, mikor kaczagott még a derűtől az ég, mikor hangos volt a föld a madarak dalától, bogarak zümmögésétől; mintha megúnta volna már ő is, a halál kiválasztott madara, a pusztulást, az enyészet ádáz munkáját. Kár-kár!...

Ködös, borongós, hideg, kietlen a világ. Fázik minden! A köd belopódzik mindenhová, magába szí füstöt, port, piszkot s így ragad-tapad az emberre. Azért nem szereti senki.

* * *

A szigeti erdőben, a Kerülő fölött, megindult a hajtás. Fölzengett a jeltadó kürt szava, átzúgott az erdő egyik végétől a másikig. S a hajtók megindultak lassú, egyenletes menetben, megrázva a fát, rálépve az ágtörmelésekre, hogy csak annál nagyobb legyen a zaj, mely amúgy is csaknem kiállhatatlanná válik a sok heje-huja következtében. Mintha tűz támad éjnek idején, méla csendben, a szomszéd közeli községben, akként száll filembe a messzeségből a hajtók lármája, zsongása. S mit érezhet a vad, mikor e lármát hallja?

Fut, ki merre futhat! De hova, de merre? Mindegy, csak messze-messze el a pokoli zajtól, hogy még a képzelete is megszünhessék, elmosódhassék. A nyúl mama egy-kettőre talpon van s iramlik, mint a szélvész előre, a hol még csendet, némaságot sejt. De a tapasztalt tapsitűles bátrabb. Ő még ráér leheveredni, hiszen olyan messze még a zaj. Megselekszik még ennél többet is. Meghúzza magát valami laposban s ott várja be, míg elvonul mellette a hajtók serege s azután visszacsap

A gubacsokról.

(IV. rész).

(Folytatás).

II. A kocsányos-, kocsánytalan-, pelyhes- és magyar-tölgy gubacsai.

46. A nyúlvány, a gubacs nagyságához viszonyítva, sokkal rövidebb 47.
47. A gubacs orsó alakú, gyakran kocsányos, kopasz, vagy molyhos, nyúlványa rövid s csőrképű csúcsban végződik. Augusztus hóban érik, a darázs szeptember hóban röptül. (Q. Rob. sess. és pub.)
* *Andricus solitarius Fonsc.*
- A gubacs nem orsó alakú 48.
48. Q. Robur-on; az ágak a gubacs képződése helyén megdagadnak; a gubacsok rügyhöz hasonlítanak, foszlányos bőrük barna, nyúlványaik rövidek és vastagok. Ősszel érik, a darázs a következő év nyarán röptül.
* *Cynips corruptrix Schlecht.*
- Q. pubescens-en; az ágak nem dagadtak; a gubacs bőre foszlányos, szőrös és fénytelen; nyúlványai vastagok, kifelé görbültek s közöttük a közepén látható a tojócső szurásától származó és szörkoszorúval övezett sebhely forradása. Ősszel érik, a darázs a következő év május havában röptül.
* *Cynips amblycera Gir.*
49. (2.) A levélnyel, vagy a főerek rendellenesen megvastagodva. 50.
- A gubacs határozott alakkal 51.
50. Levélnyel megvastagodás. A lárva lábakkal. (Lepkegubacs.) *Heliozela staneella Fr.*
- Orsó alakú, vagy csomó képző daganatok, vagy megvastagodások a levélnyelen, a fő-, ritkábban a mellékereken. A lárva lábatlan. Augusztus hóban érik, a darázs u. a. év augusztus és szeptember havában röptül. A

két gubacsot csak a tenyésztett darazsak után lehet biztosan megkülönböztetni.

- a) Q. Rob. sess. és pub. * *Andricus trilineatus Hart.*
b) Q. sess. * *Andricus testaceipes Hart.*

51. A gubacs csak egy ponton van a levélhez növe, megérve lehull 52.
- A gubacs széles alapon van a levélhez növe, vagy átnöttek, gyakran a levél el is torzul 66.
52. A gubacs gömb, vese, vagy kúp alakú 53.
- A gubacs lencse alakú 61.
- A gubacs más alakkal 64.
53. A gubacs a levéléren, két, a lehullás után visszamaradó barnaszínű hüvelyke között foglal helyet; gömbölyded, egész 4 mm. nagy, sima, sárgás, zöldes, vagy pirosas, gyakran pirosan foltos. Érik aug. és szept., a darázs okt., nov. röptül. (Q. Rob., sess. és pub.)
* *Andricus ostreus Gir.*
- A gubacsoknak, ha levélérből erednek, nincsen hüvelykéjük 54.
54. Vesealakú, apró gubacsok számosan a levél alsó oldalán. Érik októb., novemb., a darázs a következő év december és január hónapjaiban röptül.
* *Trigonaspis renum Gir.*
- A gubacsok gömbölydedek 55.
55. A gubacsok érett állapotban puhák és nedvdúsak 56.
- A gubacsok éretten kemények, szárazak 57.
56. Májusban érik és júniusban lehull, a bölcső külön falazattal bír, 5–7 mm. (Q. sess.)
* *Trigonaspis synaspis Hart.*
- Augusztus és szeptember hóban érik, bibircsókos, néha sima is, 10–20 mm., a bölcsőnek nincsen külön fala. A darázs ősszel röptül, vagy gyakran a gubacsban áttelel. (Q. Rob. és sess.) * *Dryophanta folii L.*

közöttök. Korán szemfüles a róka is, de még tétovázik. Szeretne is előre loholni, de fél is, azért inkább ravaszkodni kezd. Oldalt csapni, visszarúgtatni: ez az ő taktikája. Előre csak végszükségben megy; talán sejti már a komisz, hogy ottan várakozik reá valami. Neki gyanúsabb a nagy csendesség azon az oldalon, mint az ijesztő láрма, zürzavar túlhan.

Az őz, az ijedős, félénk őz, már az első neszre megriad, megremeg. Nem töpreng sokat. Amerre tágasabb, csendesebb, arra jobb! Csak messze-messze legyen a zajtól, mely úgy bántja, úgy ijesztgeti. S nekivág a zaj ellenkező oldalának. A suta gyorsan szökken, ha szeladonja nincs közelében; átveti magát puskások vonalán. De a bak, a sok veszélyben megfordult, sok tüzet kiállt bak, nem ront oly vakon neki a nagy világnak, csak figyel előrecsapott lapátfüleivel s közelre bevárja a hajtókat. Ő ott reméli szabadulását. Néha nekiront az ellenkező iránynak, de csakhamar visszakanyarodik s bokrokat átszökve, veszedelmes sebességgel tör át a hajtók vonalán. A tapasztalatlan a suta előtt siet át a puskások vonalán s ott kapja meg a szabaddulás helyett sokszor a halált.

Még messze a hajtók serege, de már ropog a puska itt is, ott is, a vonalon. Én még nem sütöttem el fegyveremet. Nem vagyok nagy barátja az ilyen hajtóvadászatoknak, mikor becsöppen a nimródok közé nem nimród is, ki lő, puffogat vaktában mindenre, a mi jó; ki nem tekinti, jó lövést ad-e, vagy rosszat, melyet elvisz a szegény, üldözött vad, de a mely előbbutóbb mégis meghozza kimulását. Csak arra szeretek lőni, a mi biztos. S ha nincs, inkább eltűnődöm, eleszmélkedem ebben a lemondás, elmulás költészetével telisteltett légkörben.

Egy csoport virág van előttem a széles fasoron. Épen

csak virág, gyöngye, lehelletszerű, finom kehely, levele semmi. Sápadt lilás színével úgy beleillik ebbe a borongós, csipős időbe. Mintha fálnék, mintha dideregne, hogy olyan lilásszínű? Ha kapna is napsugarat, akkor se volna más; hisz tele a napos mező édes testvéreivel, azok is csak olyanok. Hideg a napnak csókja ilyenkor már nagyon. Tátogatnak, mintha erőnek erejével akarnák kínálni mézőket, de nincs, a mi meglássa, a mi fölkeresse őket. Pedig úgy vágyódnak valami elkésett pillangó, vagy méhike szerelme után s nem jön, nem akar jönni egy sem. Érezni, ismerni a szépség báját, tudatát s elhervadni önmagát emésztve reménytelenül: óh be keserves lehet! Szegény kikerics, hogy megesik a szívem rajtad. De azért csak virulj, te mezők ékessége, te őszi lilium, te búbánatos piczi virágszál, hisz több örömet nyújtasz nekem most, mint a virágnylás korszakában ezernyi más! Te szép, te kedves, te gyengéd virágszál!

Zsörtölődik a szél a tulsó fiatalosban, sok baja lehet azzal a sok-sok levéllel, mely nem akar, nem fog lehullni előbb, mint a míg ki nem pattan a jövő tavasz derűjétől a rügy. Mi is lenne a szegény erdei állatokból, ha nem volna a kemény télen át bokor, hol magát az idő viszontagságai ellen megvonva, éltét óvhatná? Mi lenne, ha az erdőn keresztül is csak úgy bitangmódra vágthatna a fogvaczogató hideg téli szél, mint a mezőn és szántóföldeken; ha nem volna lombzat még, ha száraz is, mely feltartóztatja erejét? Szegény, üldözött vadak, csak gondolt rátok is a gondviselés, mikor úgy intézte, hogy ne hulljon le a tölgy és egyéb fáknak levele, hogy legyen nektek is a megpróbáltatás szomorú napjaiban helyetek, hol magatokat a fergeteg elől megvonhassátok. Vagy nem ezért nem hull le a tölgyről a levél? Hát miért?

57. Vörös (vagy ritkán zöld) sávval. Ősszel érik, a darázs u. a. év nov. és decz. (Q. Rob.)
 * *Dryophanta longiventris* H.
 — Szín-sáv nélkül 58.
58. Hosszában metszve, a bölcső fölött üreg látható; kissé hengeres, 4 mm. Ősszel, a darázs u. a. év. okt. és nov. (Q. pub, sess.) * *Dryophanta disticha* Hart.
 — A bölcső fölött nincsen üreg 59.
59. Szélesebb mint magas, mintegy 4 mm., sima, vagy dudorkás, nagy lárvaüreggel. Szeptember; a darázs u. a. év okt. és nov. (Q. Rob. és sess.)
 * *Dryophanta agama* Hart.
 — 5–10 mm., golyó alakú 60.
60. Q. Robur-on; borsó nagyságú, fényes, kissé lapított gubacs. Ősszel; a darázs október vagy novembertben.
 * *Dryophanta divisa* Hart.
 — Q. pubescens és conferta; 10 mm., kevésbé fénylő, golyó alakú gubacs. Ősszel érik, a darázs ugyanakkor.
 * *Dryophanta pubescentis* Mayr.
61. (52.) A gubacs reásimuló, aranybarna színű szőrözettel mintegy át van fonva; 2 mm. átmérőjű, a közepe mélyített. Szeptember; a darázs a következő év márcziusában röpül. (Q. Rob., sess., pub.)
 * *Neuroterus numismalis* H.
 — A gubacs kopasz, vagy csak csillagképzű szőrözettel . . . 62.
62. A gubacs közepe nem kicsúcsosodó; kopasz, vagy majdnem kopasz, a levél mindkét oldalán előfordul. Szeptember; a darázs márcziusban. (Q. Rob.)
 * *Neuroterus laeviusculus* Schenk.
 — A gubacs közepe púpos, rozsdaszínű, csillagképzű szőrökkel gazdagon megrakva, csak a levél alsó oldalán 63.
63. 3 mm., csak a közepe púpos, fehér foltok nélkül. Ősszel érik, a darázs tavasszal röpül. (Q. Rob. és sess.)
 * *Neuroterus fumipennis* Hart.

- 6 mm., már a szélétől kezdve magasodik, széle fehéren foltos Mint az előbbi. (Q. Rob., sess. és pub.)
 * *Neuroterus lenticularis* H.
64. (52.) Q Robur on; a levél szélén, orsóalakú, nyeles, vagy nyéltelen, zöld, vörös bordákkal, 6–12 mm., máj. és jun. A darázs a 2-ik vagy 3-ik év tavaszán.
 * *Andricus seminacionis* Adler.
 — Q. pubescens-en; a levéllemez alsó oldalán az ereken 65.
65. Szarvalakú, kemény gubacs, mintegy 10 mm. magas; október. A darázs u. a. év nov., decz.
 * *Dryophanta cornifex* Hart.
 — Tonna alakú gubacs, barázdás oldalakkal, szegélyezett és lapos csúcscsal. Számosan a megvastagodott főéren, a lemez többé-kevésbé eltorzult. Ősszel; a darázs tavasszal. * *Andricus urnaeformis* H.
65. (51.) Átnőtt gubacsok, azaz a levél mindkét oldalán láthatók 67.
- Ránőtt gubacsok, azaz csakis az egyik levéloldalon láthatók, vagy a levél szélén fejlődtek 72.
67. Bogyóhoz hasonló, az egyik levéloldalon golyóalakú, a másikon korongalakú, nedvdús gubacsok 68.
- Hólyaghoz hasonló gubacsok 69.
68. Kopasz, vagy csak nagyon kurta szőrözettel; gyakran a barkavirágzaton is. Május; a darázs u. a. év júniusban. (Q. Rob., sess. és pub.)
 * *Neuroterus baccarum* L.
- 1–2 mm. hosszú szőrözettel. Junius, a darázs u. a. év jul. (Q. Rob. és sess.) * *Neuroterus tricolor* H.
69. A levél a gubacs képződése folytán eltorzul; a kicsiny bölcső szabadon fekszik a gubacs üregében. (Q. Rob. pub. sess.) * *Andricus curvator* H.
- A levél nincsen eltorzítva 70.

Moszatol a hátam mögött valami. Biztosan róka jön. A ravasz csúszik-mászik, csak hogy megmenthesse gonosz csontjait. Pedig az egyszer aligha menekül meg. Nem jó ki a világeért sem közel oldalam mellett, hanem messze tőlem, kettőnk közt. Mintha mérnöki tudományval volna tele a feje. Ám ott is utóléri végzete.

Most félti a róka ő kelme is bőrét; rá sem gondol, mi jó volna egy kis nyúlpecsenye pedig ott vált át mellette az úton. Ilyenkor lehet csak látni, mi erős az életfentartás őszitőne! Eltörpül, szinte megsemmisül mellette minden egyéb őszitőn. A róka megfér a nyúllal, a fázcánnal, ezek sem árulnak el semmi faji félelmet; most csak egy ellenség van: az ember, kitől az a pokoli láрма származik a hátuk mögött. Csak az elől el, el akár a világ végeig! Ámde a hol legkevésbé sejtik a veszedelmet, épen ottan leskelődik rájuk az a sötét erő, mely megküldi számukra a romlás, a halál üdvözetét. Most is egy nyúl talált hármat bukfenczezni, a mint azt a rettentő pukkanást hallotta a háta mögött. Az már nem éri el a tulsó fiatalost. Megpróbálja ugyan még, de nem bírja. Magasra dobja magát a levegőbe egynehányszor, de helyben marad. Vége van.

Egy ideig csak a közeledő hajtók lármája hallatszik. Nem jó puszkavégre semmi.

Hallgatom a pele moszatolását a száraz levelek között. Elcsöndesül, majd újra kezd, feltörtet a fára. Bolondos kis tura jószág. Félig patkány, félig mókus és mégis egyik sem. Nem olyan csúf, mint az; nem olyan kedves, mint emez.

A szél zajog egyre. A fejem fölött beleveszekedett egy levélbe s azt most nem hagyja oda. Pörgeti örült sebesen, már

gomolyagnak látszik a gyors forgásban és mégsem hagyja bolondos kedvtelését abba.

Mintha erőnek-erejével le akarná szagatni onnan. S a levél mégis ott marad.

Hüvös van, megborzong a hátam. Hasztalan néz bámészködő nagy szemével le a nap hozzám, nem ad semmi meleget. Eljátszotta szerelmét, most koldus gyanánt vándorol rég elmúlt szép emlékei nyomán s hallgatja a millió átkot, a sok szemrehányást a lehullott levelektől, az elhervadt virágoktól, melyeket örök szerelemmel hitegetett valamikor régen, mikor ifjúi hév, szenvedélyes tűz égette még szívét. Az elfonnyadt szépségek mintha föl akarnának egyenesedni láttára, izegnek-mozognak, de csakhamar még jobban összetöpreődnek. Mintha siratná a nap is csapodár ezernyi szerelmét, mintha köny fátyolozná el szemét: olyan homályos, olyan fénytelen, csillogás nélküli, olyan hideg.

Beljebb húzódok a két bokor közé, hogy ne érjen anyyira a szél. Jobbomon galagonyabokor kínálgatja lisztes, piros gyümölcsét, balról meg kökényszemek kacsintgatnak reám. Gyönyörűséges két szín egymás közelében, különösen most, mikor minden oly fakó, olyan színtelen. Az ég szürkévé vedlett, az erdő sárgásbarnává, annak a néhány örökzöld fagyöngy-bokornak kivételével, melyek ott gubbaszkodnak egyik-másik tölgyóriásnak tetején. A természetben nem ismerünk rikító színeket. Ott elveszti rossz benyomását a sárga, a vörös, a zöld; ott minden szép; ott minden összevág. A legrikítóbb színek lehetnek egymás mellett s a legszebb keretet adják meg a földdarabnak.

Nem látok messze, csak az úton föl-le, mely tele van le-

70. *Q. pubescens*-en; különfalú bölcsovel; zöld, később barna, alul laposdad. Máj.; a darázs u. a. év jun.
Andricus sufflator Mayr.
- *Q. Rob.* és *sess.*-án; a bölcsonek nincsen külön falazata 71.
71. Nagyon lapos, alig észrevehető, kicsinyke, hólyagalakú gubacs (gubacslégy). *Cecidomyia* sp.
- 2–3 mm. átmérőjű, hólyagképű gubacska, felül sugarasan bordázott. Máj.; a darázs u. a. év jun.
 * *Neuroterus vesicatrix* Schlecht.
72. A gubacs egész hosszában a levél széléhez van növe 73.
- A gubacs a rövidebb oldalával van a levélhez növe 74.
73. Orsóalakú, zöld, vagy vöröses, 3–3.5 mm. hosszú gubacs, vörös sávokkal és szabálytalan bordákkal. Juniusban érik, a darázs a következő év ápr. (*Q. sessiliflora*)
Dryophanta marginalis Adl.
- Halaványzöld, elliptikus alakú, mintegy 2 mm. nagyságú gubacska. Érik máj., a darázs ugyanakkor. (*Q. Rob.* és *sess.*)
 * *Neuroterus albipes* Schenk.

(Folytatása következik.)

ÚJ É V.

Eljött im újra. Mind a virágát
 Otthon feledve, mit se' hozott;
 Éjszaki népek jéghideg álmát
 Lopta és szórja szerte legott.

Mit hoztál nekem? Jajgat a szél is . . .
 Zuzmara-könyvet hullat a fa.
 Varjú is károg, azt mondja mégis:
 Lesz még tavasz óh, lesz valaha . . .

Szebenyei József.

hullott levelekkel. Sok benne az akác-, a gyertyánfa-levél. S ez a kis darabja is a nagy világnak úgy tud engem gyönyörködtetni.

Elnézem, hogy a mint megindul a szél messze fönn, a hol összehajolni látszik az út két oldala, hogyan kezd elevenedni a millió levél: gurulnak, pördülnek, zizegnek, harsognak. Kergeti őket a szél. Én tudok benne gyönyörködni, más talán nem; én el tudnám nézni órahosszat, más megúnná egy percz alatt. Hangulat kell hozzá; de mihez is nem kell hangulat? Kedvező hangulat mellett a legostobább dolog is érdekessé válik; nélküle hideg, száraz minden, ő adja meg az ízt mindennek. A hangulat ezermester!

Négy durranás sebes egymásutánban ébreszt föl merengésemből. Egy baköz ront át a fiatalosba, neki szólt az üdvözlés. Rövidre rá hallom már megint a nagyon közeli hajtók lár-máját, hogy baköz van a hajtásban. Kapóra jön. Ott rogyik le a túlsó oldal szélén ugrás közben, hogy sohase keljen föl többé.

* * *

Sok a nevetés, derült jókedv uralkodik a társaságban. Tréfa-tréfát ér. Én hallgatok. Lelkem tele van hangulattal, melyet a késő őszi erdő támasztott bennem. Elmúlt a nyár, el az ősz is — hadd jöjjön most már a vége is: a tél, a teljes halál . . .

A SAS.)

„Szárnyának rüpte merész és magas,
 A villámokkal egy tanyán lakik
 S tekintetét felküllö a napig . . .”

A sas a havasok fejedelme! A madarak királya a sas!

Az egyiptomiaknak szent madara volt, a nap jelképeként tisztelték, sőt az Osiris életét jelentő Ápisuk fölött lebegő kiterjesztett szárnyú sas képében még imádták is.

A görög hitrege szerint a sas Zeusnak a kísérője; a római mithologia pedig Jupiter villámhordozó madarának mondja.

A szentírás János evangelistának sasjellemet tulajdonít, mivel tanítását a legmagasabb tudományon, Krisztus örökkévaló istenségén kezdi.

A sas vadászszenvedélye, nagy ereje és bátorsága már a régiek előtt is ismeretes lévén, nemcsak az istenek jelképes madaraként szerepel, hanem mint hadi-jelvény több nemzet történetében is helyet talál.

A perzsa királyok előtt arany-sast vittek.

Róma városának alapításakor Romulus és Rémus abban egyeztek meg, hogy annak nevét viselje a város, a ki kettőjük közül több saskeselyűt fog; miután Romulus fogott többet, a város neve Róma. Ezért és miután Tarquiniusnak a királyi hatalmat megjövendölé: lálából, a sas a rómaiak királyi jelvénye volt, sőt jelképes madaruk maradt még a királyság bukása után is.

A sas történelmi nevezetessége, különösen a római légiók csatározásai alkalmával jutott érvényre, . . . azt mondja a történelem, hogy: „ . . . a római katonák imádták a sast, a sas elvesztését a csata szerencsétlen kimeneteléről tekintették, mi-ért is a megszorult római hadvezérek a végső küzdelem idején az ellenség sorai közé dobták a sasos »vexillum«-ot s vagy oda-veszett érté az egész légió, vagy az ellenséget szétverve, dicsőséget szereztek a sasnak.

A sas már régóta jelképezi az erőt, a legmagasabb tudományt és a népek felett uralkodó hatalmat. Eredete a rég elmúlt idők homályába vész. Nyoma a rege szárnyán Kis-Ázsiába visz: Ninive legyőzője ellentállás nélkül hatol Kis-Ázsia szívébe, csakis a lydiaiak mernek szembeszállni vele; e mulandó világon azonban sehol nincs örökké tartó dicsőség és erő. A Heraklidák uralma alatt boldoguló Lydia testén az utolsó Heraklida meggyilkolása után az egyenletlenség férge kezd rágódni, napja leáldozik. Pusztulását két »sas« viaskodása idézte elő. Az utolsó Heraklida feleségül kérte a mysiai király leányát, a bájos Trydát, a kiről azt mondja a rege, hogy lakására a mátkaság idején két óriási sas csapott le; ebből az égi jelenségből azt jósolták a táltosok, hogy Tryda egyszerre két király felesége lesz. A jóslat beteljesedett, az utolsó Heraklidát Tyrha fejedelme, Gyges²⁾ a nászéjjelen megöli s Trydát nőül véve, magához ragadja a lydiaiak uralkodói jelvényét, a két-élű bárdot.

A sas a hatalom eszméjének kifejezéseként nemcsak a régibb, de sőt az újabb időben is szerepel, különösen sok európai állam választotta szimbolikus madarának.

Poroszország kiterjesztett szárnyú, fekete sast hord címé-
 rében, a mely piros karmaiban a jogart és az ország almáját tartva, mintegy az állami hatalmat látszik megtestesíteni.

Szerbia címé-
 rében a keresztény államot jelképező sas mellén fehér keresztet látunk.

A románok négyfelé osztott címé-
 rében a bőséget jelképező tulokfej s az erőt kifejező arany oroszlán mellett a fő-
 helyet a napba néző sas foglalja el.

A nagy Napoleon csillagának hajnalán félelembé ejté
 Európát a francia császári sas, — a XVIII. század pedig

¹⁾ Krenedits Ferencz-nek az „Állatok regevilága“ című munkájából.

²⁾ A pénz feltalálója.